

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 71 0 P 228746 21 Rev
Dana, 07.06.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Senada Tice, kao predsjednika vijeća, Biljane Majkić Marinković i Biljane Tomić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca Grad B., koga zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske, protiv tuženih H.-B. Z. iz B. i H.R. iz B., koje zastupa punomoćnik M.F., advokat iz B., radi vraćanja naknade isplaćene za nacionalizovane nepokretnosti, odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 228746 20 Gž od 04.12.2020. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 07.06.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tuženih za naknadu troškova sastavljanja odgovora na reviziju u iznosu od 1.316,25 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 228746 18 P od 26.02.2020. godine, obavezane su tužene H.-B. Z. i H.R., zakonske nasljednice umrle H. S. iz B., da tužiocu Grad B. na ime primljene naknade za preuzeto zemljište iz posjeda ranijih vlasnika označene sa kč.br. 381/7 (po novom premjeru dio parcele k.č. broj 108) u pov. od 590 m², upisana u z.k. ul. broj 4494 k.o. B., kao društvena svojina, i u u p.l. broj 949 k.o. B. 4, kao posjed H.I.S. sa 1/1 dijela, isplate iznos od 3.120,13 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 13.09.2016.godine, u roku od 30 dana.

Odbijen je zahtjev tužioca preko dosuđenog iznosa do traženih 177.000,00 KM.

Obavezane su tužene da tužiocu solidarno nadoknade troškove postupka u iznosu od 510,00 KM, te je zahtjev za naknadu troškova preko dosuđenog iznosa odbijen.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 228746 20 Gž od 04.12.2020. godine, žalbe stranaka su odbijene i presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 228746 18 P od 26.02.2020. godine potvrđena.

Odbijen je se zahtjev tuženih za naknadu troškova sastavljanja žalbe u iznosu od 526,50 KM sa uvećanjem, paušalom i PDV.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužilac zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se osporena presuda preinači tako da se usvoji tužbeni zahtjev tužioca, ili da se osporena presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno ponovno suđenje.

Tužene u odgovoru na reviziju tvrde da revizija nije osnovana i predlažu da se odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca kojim traži da se obavežu tužene da tužiocu, nakon uspostavljanja ranijih vlasničko pravnih odnosa na nacionalizovanom zemljištu bliže opisanom u izreci prvostepene presude u korist njihove pravne prednice H.S. iz B., na ime primljene naknade za zemljište isplate iznos od 177.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 13.09.2016. godine kao dana izrade nalaza i mišljenja vještaka pa do isplate.

Ocijenom provedenih dokaza utvrđeno je: da je predmetno zemljište prešlo u društvenu svojinu na osnovu rješenja NO Opštine B. broj ... od 12.04.1963. godine; da su označenim rješenjem nacionalizovane nepokretnosti u suvlasništvu više lica među kojima je bio i I. M., da je njegov nacionalizovani suvlasnički dio 52/63 dijela; da je rješenjem SO B. broj ... od 09.12.1963. godine, utvrđeno da I.M. ispunjava uslove iz člana 3. tačka 2. Odluke o naknadi ranijim vlasnicima nacionalizovanog građevinskog zemljišta, pa je određena isplata naknade u 4 godišnje rate, u ukupnom iznosu od 1.147,172 tadašnjih dinara, za površinu od 5.730,86 m²; da je rješenjem Osnovnog suda u Banjaluci broj O-188/05 od 25.01.2007. godine, za zakonskog nasljednika ostavioca I.M. proglašena njegova kćerka H.S. sa 1/1 dijela; da je rješenjem Uprave B., Područna jedinica B. broj ... od 23.05.2015. godine utvrđeno da je sa danom 01.12.2006. godine, kao danom stupanja na snagu Zakona o građevinskom zemljištu Republike Srpske, po sili zakona prestalo državno vlasništvo na građevinskom zemljištu označenom kao k.č. 381/7 u površini od 590 m², upisanoj u zk. ul. broj 4494 k.o. B., društvena svojina pravo korišćenja na zemljištu u korist Fonda Opštine B., da ovom zemljištu po katastarskom operatu odgovara dio k.č. broj 108 iz p.l. broj 949 k.o. B. 4, upisana na imenu posjednika H.(I.)S. sa 1/1, da će se po pravosnažnosti označenog rješenja predmetno zemljište upisati kao svojina H.S. sa 1/1 dijela, i da će se o naknadi odlučiti dopunskim rješenjem; da je prema nalazu vještaka ekonomske struke Z.M. od 12.08.2015. godine, koji je dat u upravnom postupku, izvršena revalorizacija iznosa koji je isplaćen za nacionalizovano zemljište površine 590 m² (118.000 dinara) , i da na dan 30.06.2015. godine taj iznos predstavlja iznos od 3.120,13 KM; da je prema nalazu vještaka građevinske struke N.V. od 13.09.2016. godine procijenjena tržišna vrijednost predmetnog zemljišta na iznos od 177.000,00 KM; da je dopunskim rješenjem Uprave PJ B. broj ... od 22.09.2015. godine odlučeno da je H.S. dužna, na ime revalorizovanog iznosa primljene naknade za k.č. broj 381/7 (novi premjer dio k.č. 108) u površini od 590 m², uplatiti Gradu B. iznos od 3.120,13 KM; da je označeno rješenje poništeno rješenjem Uprave PJ B. broj ... od 02.11.2015. godine; da stranke u upravnom postupku nisu postigle sporazum o visini naknade koju je vlasnik zemljišta dužan vratiti i da je predmet prosljeđen sudu radi donošenja odluke o vraćanju primljene naknade; da je H. S. umrla i da su tužene dopunskim rješenjem Osnovnog suda u Banjaluci broj ..., proglašene za njene zakonske nasljednice na ostavinskoj imovini koju predstavljaju predmetne nepokretnosti.

Na prednjem utvrđenju prvostepeni sud temelji zaključak da su tužene, nakon uspostavljanja ranijih vlasničko pravnih odnosa na zemljištu koje je bilo nacionalizovano, na osnovu odredbe člana 210. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), dužne vratiti protivvrijednost novčanog iznosa koji je primio njihov prednik za zemljište u visini revalorizovanog primljenog dinarskog iznosa, koji na dan

30.06.2015. godine, za površinu zemljišta od 590 m² iznosi 3.120,13 KM, a da je u preostalom dijelu tužbeni zahtjev tužioca za isplatu glavnog potraživanja nije osnovan. Nalazeći da su tužene savjesni sticaoci, prvostepeni sud je zaključio da su na dosuđeni iznos dužne platiti zakonsku zateznu kamatu od 13.09.2016. godine pa do isplate, a na osnovu odredbe člana 214. ZOO.

Tužene su obavezane da tužiocu nadoknade troškove postupka na ime zastupanja koji su odmjereni primjenom Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 68/05) tarifni broj 2. i dosuđeni srazmjerno uspjehu tužioca u sporu od 1,70%, na osnovu odredbi člana 386. stav 2., 383. stav 2. i 385. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP).

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda i našao da se obaveza tuženih, kao zakonskih nasljednica S.H., temelji na odredbi člana 163. Zakona o nasljeđivanju („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 1/09, 55/09, 91/16 i 82/19), te je odbio žalbe stranaka i prvostepenu presudu potvrdio.

Tužilac u reviziji, isto kao i u žalbi, prigovara visini dosuđenog iznosa i tvrdi da se visina primljene naknade nakon vraćanja nepokretnosti ranijem vlasniku ima utvrditi primjenom odredbi Zakona o eksproprijaciji („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 112/06, 37/07, 110/08 i 79/15, u daljem tekstu: ZE). Revident ističe da novčani iznos mora predstavljati ekvivalent za zemljište, te da tužilac ima pravo na potpunu naknadu u smislu odredbe člana 190. ZOO i da tu naknadu predstavlja tržišna vrijednost predmetnih nepokretnosti koja je utvrđena nalazom vještaka građevinske struke u iznosu od 177.000,00 KM.

Revizionu prigovori ne dovode u pitanje pravilnost i zakonitost nižestepenih odluka.

Pod sticanjem bez osnova u smislu odredbe člana 210. ZOO podrazumijeva se sticanje stvari ili prava ili koristi koji su prešli iz imovine jednog lica (osiromašenog) u imovinu sticaoca (obogaćenog), a do tog sticanja je došlo bez pravnog osnova (stav 1) ili s obzirom na osnov koji se nije ostvario ili koji je kasnije otpao (stav 2.). Kad se stekne neki od zakonom predviđenih načina prelaska imovine osiromašenog u imovinu obogaćenog, onda između osiromašenog i obogaćenog (sticaoca) nastaje obligaciono pravni odnos koji omogućava osiromašenom da u svojoj imovini uspostavi stanje koje je postojalo prije nego što je došlo do njenog umanjenja (pravo osiromašenog da traži vraćanje imovine ili postignutih koristi). Ovom pravu osiromašenog odgovara obaveza obogaćenog na vraćanje onog što je dobio ili isplatu protivvrijednosti kad vraćanje nije moguće. Vraćanje ili restitucija, prema tome, u pravilu je naturalna obaveza koja podrazumijeva vraćanje onoga što je primljeno, a kad to nije moguće vraća se protivvrijednost primljenog.

Novčana je ona obaveza koja za predmet ima određeni novčani iznos. Novac po svojoj pravnoj prirodi predstavlja zamjenljivu stvar, ali se novčana obaveza smatra činidbom vrijednosti. Prema načelu monetarnog nominalizma (člana 394. ZOO) kad obaveza ima za predmet svotu novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obaveza glasi, izuzev ako zakon određuje šta drugo. Za novčane obaveze važi i načelo revalorizma prema kojem promjena vrijednosti novca odnosno njegove kupovne moći zahtijeva promjenu visine novčane svote koja je objekat novčane obaveze. Krajnja svrha revalorizacije je

obezbjeđenje razmjene ekvivalenata, što je temeljni smisao načela jednake vrijednosti davanja kao jednog od osnovnih načela obligacionog prava iz odredbe člana 15. ZOO.

Ovdje se radi o obavezi vraćanja novčanog iznosa primljenog 1963. godine na ime naknade za nacionalizovane nepokretnosti koji je isplaćen u tada važećoj domaćoj valuti (dinarima), a nakon što je pravi osnov ove isplate (denacionalizacijom po zakonu) otpao. Obaveza na vraćanje novca nastala je donošenjem rješenja nadležnog organa uprave 2015. godine (rješenje Uprave broj ... od 23.05.2015. godine), kojim su na nepokretnostima uspostavljeni raniji vlasničkopravni odnosi. Vještak ekonomske struke revalorizovao je dinarski iznos (118.000 dinara) isplaćen 1963. godine, i revalorizovani iznos izrazio u KM valuti konverzijom (DM:KM) u vrijeme uvođenja KM kao sredstva plaćanja, te je tako utvrđeno da obaveza tuženih iznosi 3.120,13 KM na dan 30.06.2015. godine.

U smislu pravila o restituciji iz odredbe člana 210. ZOO ovdje je revalorizacijom i konvertovanjem u sada važeću domaću valutu, utvrđena protivvrijednost isplaćenog dinarskog iznosa. Navedeni iznos (3.120,13 KM) predstavlja ekvivalent primljenog dinarskog iznosa i u skladu je sa načelom jednake vrijednosti davanja. Shodno navedenom o zahtjevu tužioca za vraćanje naknade isplaćene na ime vrijednosti nacionalizovanih nepokretnosti (predmeta obogaćenja) odlučeno je pravilnom primjenom materijalnog prava odredbi člana 210. ZOO u vezi sa članom 394. i članom 15. ZOO.

Uspostavljanjem ranijih vlasničko pravnih odnosa na predmetnim nepokretnostima, ove nepokretnosti nisu oduzete tužiocu u smislu odredbe člana 2. ZE, pa nema mjesta da se obavežu tužene da mu isplate tržišnu vrijednost predmetnih nepokretnosti primjenom pravila ZE.

Odredba člana 190. ZOO, odnosi se na naknadu materijalne štete i omogućava dosuđivanje iznosa naknade štete kojim bi se oštećenikova materijalna situacija dovela u ono stanje koje je bilo prije prouzrokovanja štete. Ova odredba omogućava ekvivalentnost, odnosno obezbjeđuje načelo jednakih davanja kad je u pitanju naknada materijalne štete. Izvor predmetne obaveze tuženih nije šteta već sticanje bez osnova, pa se revident neosnovano poziva na ovu odredbu materijalnog prava.

Revizija ne ukazuje na konkretne povrede postupka počinjene u postupku pred drugostepenim sudom, nižestepene odluke su donesene pravilnom primjenom relevantnih odredbi materijalnog prava, pa je reviziju tužioca valjalo odbiti na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Navodi odgovora na reviziju nisu imali uticaja na odluku o reviziji, pa se troškovi sastavljanja odgovora na reviziju ne mogu smatrati neophodnim troškovima ovog revizionog postupka u smislu odredbe člana 387. stav 1. ZPP. Zbog toga je odbijen zahtjev tuženih za naknadu troškova revizijskog postupka na ime sastavljanja odgovora na reviziju u iznosu od 1.316,25 KM.

Predsjednik vijeća
Senad Tica

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Acić